

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Bladz. 1. Dr. Joh. Ferd. Huschberg, maakt in zijne *Geschichte der Allemannen und Franken* weinig gewag van de Ripuariers. Mogelijk verkregen de Batavieren reeds ten tijde van Caesar land bewesten den Rijn.

- Bladz. 19, regel 12, lageren adel, lees: lagere adel.
" 27, " 20, Merovingers, lees: Merovinger.
" 27, " 24, Carolingsche, lees: Carolingers.
" 31, " 12, berichten, lees: berichten.
" 32, " 6 v. o., Neutrië, lees: Neustrie.
" 40, " 14, Hespergou, lees: Hespengou.
" 41, " 11, niets, lees: iets.
" 50, " 20, echtgenoot, lees: echtgenoot of man.
" 52, " 11 v. o., zelfden, lees: zelden.

" 81. Henricus en zijne gemalin Aleid geven Lachs aan de Benedictijnen van Trier 1093, Cruft met de Kerk, Bedendorff en Willenburgh. Zijn stiefzoon Siegfried teekent mede. Siegfried eigende zich later Lachs toe, maar gaf het terug. *MIRAEUS, Op. Dipl.* I 271.

Hendrik, heer van Lachs, stierf in 1095. Hij was een kleinzoon van paltsgraaf Ezo, zijne vrouw was weduwe van Adalbert van Ballenstedt, van wien zij twee zoons had: OTTO van Ballenstedt en paltsgraaf SIEGFRIED.

Bladz. 91, regel 9. WICHARD, lees: Wichard.
" 101, " 14. EBROÏN. Zijne gemalin was vrouw van Florines en hij verkreeg van Koning LODEWIJK Antine in Condroz en Heidra in Famine.

Bladz. 101, regel 19. EILBERTUS ontving van zijn broeder Boso Colerus mons (Chaumont) in Florines. *Hist. Walciodor. Monast.* bij Pertz *Mon.* XIV.

Bladz. 108, regel 27. Einrichgon, lees: Einrichgou.

Bladz. 122, regel 20. Fursterberg, lees: Furstenberg.

„ 122, „ 28. ARNOLD II Juvenis. In het *Tijdschrift voor Noordbrabantsche Gesch., Taal- en Letterk.* van den heer AUG. SASSEN. III n^o. 5, gaf de Eerw. Heer FR. G. VAN DER ELSEN eene verbeterde uitgaaf der stichtingsoorkonde van de abdij van Bern van 1134 met een fac-simile van het oorspronkelijk document. Die oorkonde is geteekend o. a. door *Arnoldus juvenis comes de Cleve*, die toen te Utrecht schijnt geweest te zijn. Aan allen twijfel omtrent zijn bestaan zal nu wel een einde gemaakt zijn.

Bladz. 143. In de aantekening op *Castra Vetera* is de oorspronkelijke tekst veranderd, waarin van *Claudius Civilis* gesproken werd, niet van *Brinio*. Van *Brinio* wordt door *Tacitus* slechts eenmaal gewag gemaakt. Hij was het eerste opperhoofd dat openlijk tegen de Romeinen optrad, maar geen man die in staat was om als opperbevelhebber den oorlog voort te zetten. Men leest niet dat bij *Castra Vetera Canninefaten* waren; die werden lager door *Nerviers* en *Batasiers* bezig gehouden, en daar, in Zuid-Holland, zal *Brinio* in dien tijd het opperbevel gehad hebben.

Mogelijk, zeer waarschijnlijk zelfs, deed *Brinio* eene gelofte gelijk aan die welke *Civilis* deed, maar dat is niet zeker. *Tacitus* zegt: *Hist. IV. 61.* „*Civilis, barbaro voto, port coepta adversus Romanos arma, propexum rutilatumque erinem, patrata demum caede legionum deposuit*”.

Hooft vertaalde: „*Civilis* heeft zijn haar, dat hij, volgens zijn barbarische beëdelofte, gedaan naa 'tneemen der wapenen teegens de Romainen, uitgekemt en gekruift droegh, eerst naa 't volbrengen van den moordt der keurbenden, afgeleidt”

Onze aandacht werd door de vergissing, boven vermeld, meer bepaald op deze plaats van *Tacitus* gevestigd. De vertaling van den geleerden drossaart is niet juist. Wij verdietschen aldus: „*Civilis* ontdeed zich, nadat eindelijk de nederlaag der legioenen volbracht was, van zijn, volgens barbaarsche gelofte, na het opnemen der wapenen tegen de Romeinen, naar beneden gekamd en rood geverwd haar.”

Volgens de bekende *Sikamber-kopjes* droegen de Germanen het haar lang en op den kruin van het hoofd zamengebonden of in knoop gelegd. Mij dunkt uit deze plaats is te leeren, dat zij bij eene gelofte, zooals *Civilis* deed, den knoop uit het haar of den band die het vasthield, wegnamen, en het blonde of rossige haar donker of schitterend rood verwden. *Rutilare* is rood verwen en niet, zooals Hooft vertolkte,

„kruiven” of krullen. Dat roodverwen was alzoo geene dagelijksche gewoonte bij de Germanen, zij deden het ook niet om zich te versieren, maar het was bepaaldelijk het teeken van eene gelofte, en dat wel eene van veete of bloedwraak.

Bladz. 147, regel 10, Houte Saone, lees: Haute Saone.

„ 148, „ 15. *Herlichheit*, lees: *Herlichkeit*.

„ 150, „ 5, 311, lees: 511.

„ 150, „ 22, 404, lees: 604.

„ 151, „ 7, RADCN, lees: RADON.

„ 152, „ 14, 664, lees: 674, aldaar regel 21, staat 676, lees: 679 en regel 24 ook 679 in plaats van 676.

Bladz. 153, bij noot 5, moet worden vermeld, dat men bij MARTENE et DURAND, *Misc. I*, pag. 22, vindt een charta Herelaefi pro Ecclesia S. Lamberti de Baclaos van het jaar 721, waarin o. a. „hoc est ad basilicam SS. apostolorum Petri et Pauli, et S. Lamberti episcopi et martiris, quam nuper constituimus in loco Baclaos, *ubi nunc dominus pater et pontifex Willebrordus praesesse videtur* . . . Actum publice loco Baclaos anno I Theoderici regis die XII, mensis Decembris.

De geursiveerde uitdrukking is niet volkomen dezelfde als die in n^o. 6 van Bn. SLOET. In den Bakelschen brief staat WILLEBRORD aan het hoofd der genoemde kerk in den Rinderschen is hij koster der kerk dier parochie, want custos komt wel niet voor in de beteekenis van praesul. Schijnbaar valt de dagteekening in hetzelfde jaar, maar juist die schijnbare overeenkomst kan aanleiding gegeven hebben tot eene invoeging, die eenigzins overeenkwam met wat in den Bakelschen brief stond, en moest dienen om het jaar der Rindersche schenking, zooals de overschrijver dat vermoedde, in den brief vast te stellen. Te Rinderen, dit ten slotte, was, toen de schenking plaats had, niet bisschop WILLEBRORD maar zekere UGILIUS pastoor.

Bladz. 155, regel 26, staat: 644, lees: 674.

„ 156, „ 16, „ de brief, lees: den brief.

